

nas; ali sirovim ljudem je treba s hujšo pokoro žugati kot omikanim.

Tudi pri nas so strahovali nekdanj hudodelnika veliko hujše kot dan današnji. Da je pa mladi knez tudi „miločuten“, to nam kaže §. 70, ki pravi: „Ako bi pobegnila ktera deklina (zavoljo možitve) sama rada, pa brez vednosti starišev s katerim „monikom“ (mladenčcem), nič se jima ne sme storiti; zakaj „sama ljubav“ ju je „vezala“. Ako deklina ne privoli, ondaj se grozi tistim, ki jo otmo, to je, po sili vzamejo, s hudo kaznijo tudi zakonik črnogorski. Jako mično je brati popis „otmice“ \*) v slovníku Vukovem.

Tudi merske šege zatira ta zakonik; n. pr. §. 89 veli, da imajo Črnogorci gerdo navado, da možki in ženske za mertvimi „šišajo perčine“, „po obrazu se grebó“, in tako gori dalje časa ostajajo. Kdor bi počenjal poslej kaj takega, oni bi moral plačati dva cekina.

Zakonski ljudje se ne smejo več ločiti tako, kakor je bila doslej navada v Črnigori, ampak le po zakonih „pravoslavne cerkve“ (§. 67).

§. 66. veleva duhovnim vsako nedeljo božjo službo opravljati, cerkev čisto deržati, „pravila“ pravoslavne cerkve „točno“ izvrševati, narod, kolikor je le mogoče, k dobremu napeljevati in pravoslavno vero v njem uterjevati, in žuga tistemu, kateri ne bi ravnal tako, da bode odstavljen od opravil duhovskih.

Drugi „pravil“ nočem tukaj pretresati. Na kratko pravim le še to, da si je postavil mladi knez Danilo I. s tem zakonikom slaven spominek, da najde v njem vsak pravoznanec veliko mičnega, in da je ta knjiga imeniten dobitek za zgodopisje pravdoznanstva slavenskega, s katerim so se počeli zadnje leta učeni možje marljivo pečati, zlasti gosp. dr. Hermenegild Jireček, izvrstni pisatelj česki, brat bivšega vrednika slavnoznane „Včele“, sedanjega c. k. ministerskega koncipista in učenega jezikoznanca Jož. Jirečka. — Dr. H. Jireček je dal že na svetlo mično knjižico: „Ueber Eigenthums-Verletzungen“ po pravu staročeskem. (Na Dunaji 1855).

Zakonom staročeskim primerja on tudi zakone drugih Slovanov jako ugodno. Za terdno vemo, da se misli tudi naš preučeni in marljivi Miklosič lotiti zgodopisja pravdoznanstva slavenskega, kedar dodela veliko slovnico svojo. Bog daj srečo in zdravje! Da bode vse izvrstno, tega smo si v svesti; zakaj gosp. dr. Miklosič ni le učen jezikoznanec, ampak tudi pravoznanec.

## Ozir v stare čase.

### Kako so se sultani kedaj imenovali.

Turški cesarji so nekdanj posebno baharijo razodevali v naslovih, ktere so si prikladali. Stari sultani so se tako le podpisovali ali prav za prav na čelo svojih pisem ali ukazov napisovali sledeči naslov:

„Jez, po milosti velikega, pravičnega in vsegamogočnega Stvarnika in po obilnih čudežih njegovega naj višjega preroka, cesar mogočnih cesarjev; pribežališče vsih vladarjev; delivec kron vsim kraljem sveta; služabnik obéh presvetih mest (Meke in Medine); poveljnik svetega mesta Jeruzalema; gospod Europe, Azije in Afrike, ktere smo si z zmagavnim mečem in s strašno sulico prisvojili; gospodar dvojnega morja (belega in črnega), gospod Damaska, ki je duh paradiža, gospod Bagdada, ki je sedež kalifov; gospodar terdnjav v Belemgradu, v Agrii in neznano veliko deželá, otokov, mest, narodov in mnozih zmagonosnih armad, ki leže okoli naše porte, — Jez čez vse to še senca božja na svetu itd. itd.“

Naslov ta res kaže baharijo nekdanjih sultanov, zraven pa razodeva vendar tudi veliko moč, ki jo je Turk nekdanj imel, da je res svet strahoval. Ravno ta nekdanj

tako silni Turk je sedaj za „bolnega moža“ spoznan. Kakošen naslov bo nek imel v 10 letih, sam Bog vé. Tako se svet preminja.

### Stare postave zoper potrato in posebno zoper lišp v oblačilih.

Že v starodavnih časih so bile postave zoper lišp in potratno obleko. Mikavno je slišati, kaj se je tačas štelo v tako obleko.

Iz začetka 15. stoletja so ženo francozkega kralja Karola VI. potrate obdolževali zato, ker je imela dvoje platnenih srajc. — V srednjem veku so marsiktero osebo v klado djali samo zato, da se je prederznila „pre-drage“ in „nepotrebno“ srajce nositi. — Kralj angleški Jakob I. je imel samo ene svilne nogovice, ktere je enkrat posodil svojemu ministru, ko se je imel pokloniti francozkemu poslancu. — Pod knezom brandenburškim Joahimom II. (ki je vladal od 1535. do 1571. leta) je superintendent meje brandenburške Andrej Muskul po ukazu svojega kneza na svetlo dal cele bukve zoper potratno obleko, in omenjeni knez Joahim je dal enkrat tri mlade bogate mestnike, ki so v sila širokih hlačah se okoli knezovega gradu košatili, v veliko železno tičnico cel dan zapreti in ljudstvu v svariven izgled kazati v tem, ko so godci okoli te tičnice godli. — V Ljubeku je bila leta 1454 postava za oblačilo oklicana; po ti postavi je bilo gospodinji z obilnim premoženjem pripušeno (4000 srebrnih mark je moglo naj manj tako premoženje biti), v obleki, zlatnini in srebrnini se po stanu lišpati; to lišpanje pa je moglo po stopnjah toliko manje biti, kolikor manj mark je premoženje žene in moža znašalo. Ženskam, ki so se košatile čez svoj stan, so lišp vzeli, kjer koli so se pokazale v taki potratu, in ga prodali na dobro ubozim tistega kraja. Vsled te postave je v 16. stoletju župan Tomaž Wikede svoji ženi, ktero je večkrat svaril, naj se nikar tako silno ne šopiri, pa ni nič pomagalo, na sred terga pri belem dnevu dal prepovedane zlate verižice po briču z vratú sneti. Tudi pri možitvah je bila v Ljubeku postava, koliko sme ženin nevesti in nevesta ženinu darovati; ženinu naj višjih stanov je bilo za ženitvansko darilo pripušeno nevesti dati 3 ali 4 perstane, 2 zlatih verižic, skupaj ne čez 12 lotov težkih, 3 žame-taste ovratnike (kolerje) in 3 pare kratkih rokalo; nevesta pa je smela ženinu dati srajco, k večjem 15 mark vredno, kapo in pa perstan. Ne srajca ne žepni robec nista smela biti ne z zlatom, ne s svilo, ne z biseri obšita. Dota je bila natanko po postavah določena, ravno tako svatovšina (pojedina), ktera se je ravnala po stanu ženinov; po ti postavi so bile svatovšine ločene v troje: svatovšine s pašteto, z vinom in olom (pivom); razun naj višjih plemenitažev ni smelo pri nobeni svatovšini več kakor 4 jedil na mizo priti. Tudi število svatov in godcov je bilo za vsaktero versto ženitnin po postavi določeno.

Če vse to beremo in primerjamo z današnjimi časi, pač vidimo očitno: kako so se časi premenili!

### Novičar iz raznih krajev.

V Pragi se je nova družba ustanovila pod imenom „austrijska upnica za kupčijstvo in obertništvo“, ktera bo dnar razposojevala; svoj poglavni sedež bo na Dunaji imela, po potrebi pa tudi podružnice napravila po deželah našega cesarstva; stopilo je za osnovo te upne naprave več bogatih mož v družbo, namreč knez Jan. Švarcenberg, knez Maks E. Fürstenberg, knez Vinc. K. Auersperg, grof Oton Chotek, žl. L. Haber, baron S. M. Rothsild za-se in za vse Rothsildove hiše in žl. Leop. Lámei v Pragi. Ravno razglašajo dunajski časniki, da je imenovana družba že prejela cesarsko dovoljenje za napravo te upnice. — Dunajska banka je že sklenila spet 3 podružnice napraviti: v Rumburgu, v Debrečinu

\*) Entführung, Mädchenraub.

\*) Sreberna marka je bila takrat 3 fl. vredna.